

nr. 3, oktober 2009

UDPOSTEN

Husorgan for utenrikstjenesten

BYVANDRING – III

Odd Gunnar Skagestad

Byvandring i nabolaget – På sporet av den tapte tid

Innhold

- 03 En god investering
- 05 Mye rart
- 06 Byvandring i nabolaget
- 08 Flyttetid
- 09 Bokhjørnet
- 10 En fargerik sjef
- 11 Mellom bakkar og berg
- 13 Språkhjørnet
- 14 Kunst i UD
- 15 Utvikling på Vestbanen
- 16 Regnbuelandet Bangladesh
- 18 50 år i tjenesten – og like blid
- 20 For-/bakværelset

Byvandring i nabolaget

– På sporet av den tapte tid

LA JAKTEN på opplevelser begynne! Opplevelser som unnfanges på sporet av den tapte tid. Opplevelser som spirer og modnes i det kontemplative møte med dagens virkelighet. Hva kan vel Oslo tilby en vandrør som har krysset sine spor, til og fra 7. Juniplassen? En blasert byvanker som har spasert, promenert og flanert Victoria Terrasse på langs og på tvers, som har synfart Petersborgs mektige, prektige og pregnante fasader – og fortsatt har et åpent sinn for urbane miljøinntrykk? Kan dette golde og ugjestmilde nabolaget romme fortellinger som kan gi fantasien næring og sette nåtiden og dens visjoner i perspektiv?

HA! Like godt å nullstille forventningene.

Utgangspunktet er allerede gitt: Man kommer ikke utenom Det Kgl. Utenriksdepartement. En ruvende bygningsmasse som insisterer på å betraktes, beglos og beundres. Et festlig skue, men ikke uten lyter. Som det gjerne går med urbane nærmiljøer, har også dette praktverket og ikke minst dets omgivelser fått merke glefsene fra tidens tann. Herfra kan man imidlertid orientere seg i alle himmelretninger. Vel, i hvert fall i *noen* retninger.

Under skrenten nedenfor og parallelt med Victoria Terrasse, i hele dens lengde og med front mot Ruseløkkveien, lå i gamle dager *Ruseløkkbasarene*. Basarene hadde form som langstrakte søyleganger i to etasjer, bygget i rød murstein – omtrent som de basarhallene som Rikshovedstaden fortsatt kan fremvise ved Oslo Domkirke («Kirkeristen») og på Youngstorvet. På nedsiden av Ruseløkkveien, langs Munkedamsveien og ned til den nå forlengst nedlagte Vestbanestasjonen, lå frem til 1960-tallet en tett forsamling upretensjøs forretnings- og leiegårder. Rene slummen, naturligvis. Dessuten lave nok til at Victoria Terrasses pompøse fasaderekke kunne dominere byrommet med fri siktlinje ned mot rådhusbryggene og havnen. Men på 60-tallet ble Pipervika, som i mellomtiden var blitt omdøpt til Vestre Vika, innhentet av moderniteten. Leiegårdene ble jevnet med jorden, og byrommet med de tidligere åpne siktlinjer ble omhyggelig tettet igjen med en tidsriktig betongjungle bestående av sterile forretningsbygg og et inneklemt, forskremt Konserthus.

Samtidig gikk Ruseløkk-basarene med i drag-suget. De var ikke trendy nok for den nye, ny-brutalistiske virkelighet. I basarenes sted fikk man *Vika-terrassen*. På gateplan (iallfall på dagtid) en noenlunde levende trafikkåre og handlegate. Etsjen over møter blikket en bedrøvelig rekke med trange og stort sett fraflyttede forretningslokaler bak glass-vegger og –dører. Her har den permanente depresjon tatt bolig i en forhutlet svalgang bak en bred, langsgående frontvegg i det fordums motematerialet naturbetong. En frapperende kontrast til den bakenforliggende bygningsmasses arkitektur, hvis man har sans for slikt.

En trapp å lete lenge etter

Kontrastenes tid er ikke omme. Eller hva skal man si om *trappen*, – dette spektakulære bindeleddet mellom Vika-terrassen og inngangen til Nationaltheateret jernbanestasjon? En trapp som samtidig knytter 7. juniplassen sammen med Haakon VII's gate, ja som utgjør selve midtleddet i synsaksen fra Det Kgl. Slott til Akershus Slott og Festning! Det er en trapp som man skulle lete lenge etter, hadde det ikke vært for at den er så snublende nær. Her har da også mang en ellers stødig byvanker snublet – helt siden trappens første byggetrinn en sur vårdag i 1965 ble åpnet med hornmusikk, snorklipp, gateløp og varme vafler. Det skulle ta ytterligere seks år før trappen stod ferdig i hele sin bredde. Da var den allerede i ferd med å gå i oppløsning. I møtet med norsk standard helårsklima fikk naturbetong-elementene en nådeløs

tettet igjen med
en tidsriktig
betongjungle

En tett forsamling upretensjose forretnings- og leiegårder

Rene slummen, naturligvis

Begge bilder: Byarkivet, Oslo kommune

skjebne. Noen har likevel fått glede av den vedvarende oppsmuldring og det opptrappede forfall: En botanikk-professor med nedslått blikk skal ha registrert nærmere 30 ulike flora-arter som har funnet fotfeste i trappesprekkes skrinn jordsmonn. Fortsetter det slik, blir trappen verneverdig.

NOEN HAR SYSLET med tanken om å flytte hele UD til Vestbane-tomten. Mange tror faktisk at noe slikt allerede er blitt bestemt. Der vil departementet i så fall få lov til å dele husvære med fusjonsmonsteret «Nasjonalmuséet for kunst» i ett eller flere av de «signalbygg» som makthaverne – banna bein – har forkynt skal reises på dette stedet. Et staut prosjekt, som vil sørge for å tette igjen et av Hovedstadens få gjenværende åpne byrom, samtidig som man får et sårt tiltrengt påskudd til å rasere de fredede Vestbane-bygningene. Disse trauste bygningene – trygt selvbevisste men likevel uten snev av påtrengende arroganse – utgjør den eneste lille gjenværende rest av det som engang var bydelen Pipervika, og er samtidig et verdig monument over en skjellsettende epoke i norsk samferdselshistorie. For tiden huser anlegget Nobels Fredssenter, mens rommet bak er disponert som parkeringsplass, oppdelt og kranset av høye trerekker. Kan hende ikke den optimale løsning, og uansett en torn i kjødet for kultokratiets utbyggingskåte og klåfingrede operatører. Fra dét hold forventes ingen pardong. Striden mot historiske bygninger så vel som mot byens grønne lun-

ger må føres skånselløst og uopphørlig, som Lenin kunne ha sagt det.

På rett hylle?

Hvor det skal bli av UD, er det ennå ingen som vet. Mange vil mene at departementet, her det nå engang befinner seg, faktisk har havnet på sin rette hylle i bylandskapet – en hylle som oser av historisk susende symbolikk. Skal vi våge å tippe at det til syvende og sist er slik det går? Litt trangt, kan hende, der det troner på den smale brinken over skrenten attom Ruseløkkveien? Tough luck, men dog til å leve med? Innvendig oppgradering samt gjenerobring av Sydkvartalet vil være et *must* (eller to). Gjerne supplert med et passende stykke landnåm i Kronprinsens gate – et anneks (eller to) kan være kjekt å ha.

VÅR VENN BYVANDREREN vil neppe bli avkrevet noen mening i så måte, men vil greit måtte avfinne seg med at oppsitteren er et forvokst monstrum av en øvrighetsetat, produktet av en knopp-skytingsprosess som har skjedd i takt med Norges selvpålagte misjon for å avbøte all verdens fortredeligheter. Et engasjement som ikke minst avspeiler landets umettelige behov for å sette seg selv på verdenskartet – som et etterslep av det 19. århundres nasjonsbyggingsprosjekt.

Er vi der nå, mon tro? ❏